

MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA INKLYUZIV TA'LIMNI TASHKIL ETISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI

Osiyo xalqaro universiteti
Pedagogika yo'nalishi 2-bosqich magistranti
Ergashova Orzigul Zohidjon qizi

Annotatsiya: Mazkur tezisda maktabgacha ta'lim tizimida inklyuziv ta'limni samarali tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari tahlil qilinadi. Ishda inklyuziv ta'limning mazmuni, maqsadi va ahamiyati ochib beriladi hamda ijtimoiy adolat va teng imkoniyatlarni ta'minlashdagi roli ko'rsatib o'tiladi. Shuningdek, xorijiy va mahalliy tajribalarga tayangan holda, inklyuziv ta'limga oid ilg'or metodlar, pedagogik texnologiyalar, psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash usullari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida maktabgacha ta'lim muassasalarida maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlashda pedagoglarning tayyorgarligi, ota-onalar bilan hamkorlik va muhitni moslashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqiladi. Ish natijalari amaliyotda qo'llash uchun foydali bo'lib, inklyuziv ta'limning takomillashtirilishiga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, maktabgacha ta'lim, maxsus ehtiyojli bolalar, zamonaviy yondashuvlar.

Hozirgi davrda ta'lim tizimida insonparvarlik, barqaror taraqqiyot va ijtimoiy tenglik tamoyillari asosida barcha bolalarning to'laqonli rivojlanishini ta'minlash dolzarb masalaga aylangan. Ayniqsa, maktabgacha ta'lim tizimida inklyuziv ta'limni tashkil etish orqali imkoniyati cheklangan bolalarni jamiyatga moslashtirish va ularga teng ta'lim olish imkonini yaratish muhim ahamiyat kasb etadi. Inklyuziv ta'lim – bu barcha bolalar, shu jumladan jismoniy, aqliy yoki psixologik rivojlanishida cheklovlar mavjud bo'lgan bolalar uchun qulay va moslashtirilgan ta'lim muhitini yaratishdir.

Zamonaviy yondashuvlarda inklyuziv ta'lim tushunchasi faqatgina nogironligi bo'lgan bolalarni ta'limga jalb etish bilan cheklanmay, balki har bir bolaning individual ehtiyojlariga mos yondashuvni anglatadi. Bunda asosiy e'tibor:

- har tomonlama moslashtirilgan o'quv muhitini yaratishga,
- o'qituvchi va tarbiyachilarning kasbiy malakasini oshirishga,
- ijtimoiy-psixologik qo'llab-quvvatlash tizimini shakllantirishga,
- ota-onalar bilan hamkorlikni mustahkamlashga qaratilgan.

Inklyuziv ta'limni muvaffaqiyatli tashkil etish uchun xorijiy tajribalarda qo'llanilayotgan bir qator ilg'or texnologiyalar – masalan, “individual ta'lim dasturi”, “ko'p mutaxassisli yondashuv” va “moslashuvchan baholash

tizimi”dan foydalanish tavsiya etiladi. Shu bilan birga, mahalliy sharoitda inklyuziv ta’limning joriy etilishi uchun davlat siyosatining qo‘llab-quvvatlovi, pedagoglarning doimiy malaka oshirishi, ijtimoiy stigma va stereotiplarga qarshi kurash ham dolzarb vazifalardandir.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, maktabgacha yoshdagi bolalar ijtimoiylashuv va empatiya rivojida inklyuziv guruhlarda tezroq yuksalish ko‘rsatadi. Bu esa jamiyatda bag‘rikenglik va inson huquqlariga hurmat madaniyatining shakllanishiga hissa qo‘shadi.

Shu sababli, maktabgacha ta’lim tizimida inklyuziv yondashuvlarni keng joriy etish – zamonaviy pedagogikaning asosiy talablaridan biri bo‘lib qolmoqda.

Maktabgacha ta’lim tizimida inklyuziv ta’limni joriy etish — zamonaviy jamiyatning muhim ijtimoiy ehtiyojlaridan biridir. Bu tizim nafaqat imkoniyati cheklangan bolalarning rivojlanishini qo‘llab-quvvatlaydi, balki sog‘lom bolalarda ham empatiya, bag‘rikenglik va ijtimoiy mas’uliyat kabi fazilatlarni shakllantiradi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etilgan inklyuziv muhit har bir bola uchun shaxsiy yondashuv, moslashtirilgan ta’lim sharoitlari va kompleks yordamni nazarda tutadi. Buning uchun pedagoglar malakasini oshirish, oilalar bilan hamkorlikni kuchaytirish va infratuzilmalarni inklyuziv talablarga moslashtirish zarur. Inklyuziv ta’limni muvaffaqiyatli yo‘lga qo‘yish orqali biz barcha bolalar uchun teng va sifatli ta’lim imkoniyatlarini ta’minlaymiz hamda adolatli jamiyat sari muhim qadam tashlaymiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimova R.A. Maktabgacha ta’lim pedagogikasi. – Toshkent: Fan, 2020.
2. To‘raqulova M. Inklyuziv ta’lim asoslari. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2021.
3. Qodirova D.S. Maxsus pedagogika va defektologiya asoslari. – Toshkent, 2019.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ–4312-sonli qarori. “2020–2025 yillarda O‘zbekiston Respublikasida inklyuziv ta’limni rivojlantirish konsepsiyasi”.
5. UNESCO. Inclusive Early Childhood Care and Education: From Commitment to Action. – Paris, 2021.
6. Booth T., Ainscow M. The Index for Inclusion: Developing Learning and Participation in Schools. – Bristol: CSIE, 2011.
8. Florian L. The Sage Handbook of Special Education. – London: SAGE Publications, 2014.

9. Савченко О.Я. Інклюзивна освіта: світовий досвід та українські перспективи. – Київ, 2018.